

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 21/20307-31
Saksbehandler Egil Henning Ytrøy

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	28.08.2025

Flekkerøy Hummer SA, søknad om ny 10-års tillatelse til havbeite ved Oksøy

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Agder fylkeskommune avslår søknaden fra Flekkerøy Hummer SA om ny 10-års tillatelse til havbeite hummer ved lokalitet 34377 Oksøy, tillatelsesnummer VA-K-801 i Kristiansand kommune.

Vedlegg

Sammendrag

Agder fylkeskommune avslår søknaden fra Flekkerøy Hummer SA om ny 10-års tillatelse til havbeite hummer ved lokalitet 34377 Oksøy, tillatelsesnummer VA-K-801 i Kristiansand kommune.

I vurderingen legger fylkeskommunedirektøren vekt på Kristiansand kommune sitt vedtak om forslag om fredning av det aktuelle området. Fiskeridirektoratet sin uttalelse om at det i et perspektiv om gjenoppbygging av hummerbestanden er å foretrekke å frede det aktuelle området heller enn å tildele en ny 10-års tillatelse, er også vektlagt i vurderingen. Saken er kompleks, og det er også gjort vurderinger i saken rundt satsingen på utvikling av et lokalt reiselivsprodukt i samarbeid med Flekkerøy Hummer SA.

Saksopplysninger

Flekkerøy Hummer SA sin 10-års tillatelse til havbeite med hummer ved Oksøy er utløpt og selskapet søker Agder fylkeskommune om tillatelse til ny 10-års periode med drift av havbeite ved lokalitet 34377 Oksøy, tillatelsesnummer VA-K-801.

Flekkerøy Hummer SA er et samvirkeforetak som er eid av flere eiere. Selskapet har drevet havbeite hummer ved lokaliteten Oksøy i en foregående 10-års periode. I tillegg til tillatelsen til havbeite i sjø ved Oksøy, har selskapet tillatelse til å holde 100 rognhummer på lokaliteten Hattesteinen på Flekkerøy. Denne tillatelsen gir også anledning til å drifte både klekkeri og yngelanlegg. Sistnevnte tillatelse er ikke tidsavgrenset.

Det er «Forskrift om tildeling og drift ved havbeiteverksemd» også kalt havbeiteforskrifta som regulerer havbeite i Norge. Forskriften kom i 2003 etter et lengre utredningsarbeid som ble startet i 1990, det såkalte «push» programmet (Program for Utvikling og Stimulering av Havbeite).

Havbeite er kort forklart en driftsform der en setter ut yngel av akvatiske organismer av krepsdyr, bløtdyr og pigghuder i form av bunnkultur uten at dyrene blir holdt i fangenskap. Det finnes ingen fysiske installasjoner på bunnen som avgrenser utbredelsen av utsatte dyr.

Flekkerøy Hummer SA sin søknad om ny 10-års periode med havbeite har vært sendt til uttalelse og behandling hos Kristiansand kommune (lagt ut på høring samt kommunal behandling) og sektormyndighetene. I den opprinnelige tillatelsen fra 2014 var det forutsatt et utsett av maksimalt 400 000 stedegen hummeryngel. I søknaden om fornyelse av tillatelsen opplyser Flekkerøy Hummer SA at de har gått bort fra dette og setter ut voksne stedegne individer innkjøpt fra Reinhartsen AS hver høst etter at det ordinære hummerfisket er avsluttet.

I sin søknad om fornyelse legger Flekkerøy Hummer SA vekt på det som selskapet kaller «Flekkerøymodellen». Det er en modell som selskapet har utviklet som går på begrenset uttak av hummer i området der andelshaverne i hummerlaget har akseptert at fisket i området er redusert til 14 dager med maks fem teiner og maks 20 hummer pr. andel. Den nordvestlige delen av havbeiteområdet er på eget initiativ fredet fra 2020. I tillegg inngår satsing på reiseliv i selskapets planer fremover, samt kobling til forskning ved UiA.

I forbindelse med utlysing og høring av søknaden ved Kristiansand kommune kom det inn høringsinnspill fra Naturvernforbundet i Kristiansand som var kritiske til søknaden. Norges

jeger- og fiskerforbund NJFF Vest-Agder i samarbeid med Kristiansand jeger og fiskerforening uttalte seg også til søknaden i en samlet uttalelse der hoveddelen av uttalen gikk på konsekvensen av innskrenking av allemannsretten i form av stengt tilgang til det aktuelle området i sjø. Det ble også etterlyst forskningsbasert kunnskap før en eventuell forlengelse. Privatperson har også uttalt seg til saken med spørsmål rundt hvordan en fornying vil bidra til å øke hummerbestanden i området og hvordan en fornyelse vil bidra til økt næringsvirksomhet.

Søknaden var oppe til politisk behandling i Kristiansand og et enstemmig bystyre gikk inn for at Agder fylkeskommune bør avslå søknaden om forlengelse og at Kristiansand kommune og foreslår for Fiskeridirektoratet om å gjennomføre en høringsrunde om hele eller deler av havbeiteområdet ved Oksøy egner seg til å omgjøres til et hummerfredningsområde. Vedtakene i Areal og miljøutvalget i Kristiansand kommune var enstemmige.

Etter vedtaket i Kristiansand kommune kom det også inn en uttalelse fra Sydvest Fiskerlag, der de støtter Kristiansand kommune og tilrår at fornyet tillatelse ikke blir gitt.

Flekkerøy hummer SA sin søknad har vært til godkjenning hos Mattilsynet, som har godkjent søknaden. Mattilsynet har i sin godkjenning satt vilkår om helsekontroll, vilkår om transport av yngel og hummer på en måte som sikrer hummerens velferd og har forutsatt at innfangning og utsett av hummer skjer på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Havforskningsinstituttet (HI) skal ifølge havbeiteforskriften gi en uttalelse om det er økologisk forsvarlig å drive havbeite på omsøkte lokaliteter. I sin uttalelse til søknaden peker HI på vurderingen fra 2014 som førte til den opprinnelig tillatelse og forutsatt at HI sine anbefalinger ble etterfulgt, vurderer HI havbeitevirksomheten som miljømessig forsvarlig. HI ber imidlertid om dokumentasjon som tilsier at hummer kjøpt til utsetting er stedegen.

Fiskeridirektoratet (Fdir) har gitt såkalt fiskerifaglig uttalelse til søknaden og har i sin uttalelse lagt vekt på både søknaden og HI sin uttalelse. I vurderingen uttaler Fdir at de ikke finner at Flekkerøy Hummer SA kan vise til målbare resultater som for eksempel økt fangst av småhummer innenfor konsesjonsområdet eller annen dokumentasjon som entydig viser økt rekruttering av hummerbestanden. Fdir viser i sin uttalelse til at hummeren er rødlistet og siden 2021 har vært i kategorien «sårbar». Videre peker Fdir på rødlistevurderingen fra 2012 der det står at «overvåkingen av hummer i Norge tyder på at det stadig er en nasjonal nedadgående trend for *Homarus gammarus* – hummer – i Norge. Populasjonen er under sterkt fiskeripress. Unntakene er i de 51 verneområdene for hummer, der vi ser lokale økninger». Fdir ønsker at kommuner med hummerbestander vurderer å foreslå fredningsområder, og per i dag er det etablert rundt 60 fredningsområder for hummer langs kysten. Fdir oppsummerer sin uttalelse med at det innenfor perspektivet av gjenoppbygging av hummerbestanden, er det Fdir sin vurdering at det å igangsette en prosess for innføring av fredningsområde, som i Kristiansand kommune sitt vedtak fra 12.09.2024, bedre vil medvirke til en gjenoppbygging av bestanden sammenlignet med fornyet tillatelse til havbeite etter «Flekkerøymodellen». Fdir frarådet på denne bakgrunnen fornyet tillatelse til havbeite.

I etterkant av dette har nå Fdir sendt på høring opprettelsen av flere nye fredningsområder for hummer, bl.a. det området som Flekkerøy Hummer SA søker om å kunne bruke til havbeite i 10 nye år. I høringsbrevet er det tatt forbehold om at hummerfredningsområdet ved Oksøy ikke vil tre i kraft før etter at søknad om forlenging av havbeitetillatelsen er endelig avgjort. Høringsfristen er satt til 25. august.

Flekkerøy Hummer SA bestrider tallgrunnlaget som HI har lagt til grunn i sin uttalelse og som Fdir har bygget på i sin behandling av saken og brukt som grunnlag for den

fiskerifaglige uttalelsen. Flekkerøy Hummer SA fremholder at selskapet har satt ut hummer for 1,7 millioner kroner og rapporterer om fangster på 0,35 hummer pr. teinedøgn, som ifølge selskapet er en 3-4 dobling fra tallene som HI brukte da prosjektet startet opp.

Vurderinger

Det er fylkeskommunedirektøren sin vurdering at dette er en kompleks sak med en del interesser som må veies opp mot hverandre.

På den ene siden har en Flekkerøy Hummer SA sin satsing på havbeite og innsats for å få danne grunnlag for en ny næring og behovet for langsiktige og stabile rammebetingelser for å utvikle næringen. På den andre siden har en samfunnets interesser som kan oppsummeres med tilgang til fiske i et område i havet som de siste 10 årene har vært kontrollert av Flekkerøy Hummer SA. Privatisering i form av tilgang til et havområde strider på mange måter mot allmenhetens oppfatning av allemannsretten i sjøen. Hummer er også en art som det knytter seg lange fisketradisjoner til på Sørlandet og som det er stor interesse rundt.

Det tar tid å bygge en ny næring med bakgrunn i det rammeverket som havbeiteforskriften legger til grunn. Det at Flekkerøy Hummer SA har gått bort fra å drive eget klekkeri og heller satse på utsett av rognhummer kan ha bakgrunn i komplekse problemstillinger rundt både klekking og overleving av hummerlarver. Dette er både tidkrevende og kostbart å løse for en liten bedrift. Samarbeidet med lokalt reiseliv er en spennende nysatsing som har blitt avledet ut av Flekkerøy Hummer SA sitt arbeid og tillatelsen til havbeite. Å skape nye opplevelsesbaserte tilbud for reiselivet, basert på skånsom behandling av ressursene i havet, er en spennende vinkling og en ny effekt av Flekkerøy Hummer SA sitt arbeid. Destinasjon Flekkerøy AS fikk i 2024 kr 300 000 i form av tilskudd fra Agder fylkeskommune til utprøving og utvikling av en bærekraftig driftsmodell for prosjektet med hummersafari.

Fylkeskommunedirektøren ser at dette kan bli en ny næring i området i form av et reiselivsprodukt, og vil her vise til havbeiteforskriftens formål i § 1 i forskriften der det heter «Forskrifta skal medverke til at havbeitenæringa blir lønsam og konkurransekraftig innanfor rammene av ei berekraftig utvikling, medverke til verdiskaping på kysten og sikre god helse hjå akvatiske dyr.» Herunder kan det også vises til § 8 bokstav b, som peker på integrasjon ned annen næringsvirksomhet. Reiseliv kan trolig tolkes til å falle inn under denne kategorien.

Forskriften peker innledningsvis på at det er selve havbeiteaktiviteten som skal bli lønnsom. En satsing på f.eks. reiseliv i form av produkt som innbefatter fiske og re-utsett av hummer blir, etter fylkeskommunedirektøren sin vurdering, en sideeffekt av selve havbeiteaktiviteten, men vil trolig falle inn under det som skal vurderes i § 8 bokstav b.

I forskriften fremgår det videre i § 8 under andre vilkår for tildeling at en ved tildeling skal legge stor vekt på samfunnsmessig nytte- og skadevirkninger av tiltaket, medregnet bl.a. avgrensning av utøvelse av allemannsretten i området, særlig med hensyn til tradisjonelt fiske, andre næringsinteresser og fritidsaktiviteter.

Fylkeskommunedirektøren er av den oppfatning at Agder fylkeskommune i denne saken må legge stor vekt på lokalstyret og Kristiansand kommune sitt vedtak om å jobbe videre med fredning av det aktuelle området. Herunder må også høringen fra Fiskeridirektoratet vektlegges, der det foreslås fredning av det aktuelle området ved Oksøy, samt tre andre områder, som er basert på innspill fra Kristiansand kommune. En fredning av området vil stenge området for alt fiske etter hummer, samt fiske med redskap som kan fange hummer. I praksis betyr det forbud mot bruk av annen redskap enn krokredskap. En total

fredning av området er etter Fylkeskommunedirektøren sin vurdering trolig lettere å få aksept for lokalt, sett opp mot alternativet at området blir åpnet for fiskeri gjennom en ny 10-års tillatelse til havbeite til Flekkerøy Hummer SA.

Regionplan Agder 2030

Økt verdiskapning basert på bærekraftig ressursforvaltning er et hovedmål under målet om en bærekraftig verdiskaping i Regionplan Agder 2030.

Konklusjon

Med bakgrunn ovenforstående vurdering, er det fylkeskommunedirektøren sin innstilling at Agder fylkeskommune avslår Flekkerøy Hummer SA sin søknad om forlengelse av tillatelse til havbeite ved Oksøy, lokalitet 34377 Oksøy med tillatelsesnummer VA-K-801.

Kristiansand, 11.08.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør